

MAGYAR
K U R I R

M D C C X C I V - d i k

ESZTENDŐRE.

D. DECSY SÁMUEL

ÁLTAL

BCU Cluj / Central University Library Cluj

III - d i k F E R T Á L Y E S Z T E N D Ö .

B É T S B E N

Nyomtatott *Schrämbel Ferentz Antal* Ts. K.
szabados Könyvnyomtató műhelyében.

1 7 9 4.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E. 140

Nro 1.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Juliusnak 1 ső nappján 1794.
esztendőben.*

B É T S.

Múlt pénteken, estéli hét óra után végzette el bajos, de igen ditsösséges pálya futását, Austriának Nestora, és hív Mentora, hertzeg *Kaunicz Vencel Antal* arany gyapjas vitéz, a' Sz. István vitézi rendjének nagy keresztese, Cs. K. valóságos, belső, titkos, confentialis, és Status minister, Magyar Hazánknek is valóságos és igaz baráttya, életének 84 dik esztendejében. Egész Európának ministerei között első helyet érdemlett hertzeg *Kaunitz*, nemtsak különös talentomaira, nemtsak a' Status dolgaiban való mély és szélesen ki terjedett esmétetére, hanem azoknak szö-

rentsés, és mindenkor a' Fels. Austriai háznak bődögságával, és ditsőségével öszve köttetett folytatására nézve is, mind ifjúságában, mind nevezetessen azon méltóságos hivatalyában, melyre néhai édes anyánk *Mária Theresia* el felejtethetlen királynének által emeltetett, és a' mellyet ez a' bődögül ki múlt nagy minister 40 esztendő-kig híven és fegyhetetlenül viselt. Mind személy-beli, és erkölcsi szép tulajdonságai, mind a' tudományokhoz, és szép mesterségekhez, mind a' Tüdősokhoz mutatott nagy hajlandósága, mind egyéb virtusai által a' mig élt, mindenektől való szerezetet, tiszteletet, halála után pedig örök emlékezetet szerzett ezen nagy férfiú magának. Valamint egész élete, úgy e' világból való ki múlása is igen példás vólt, és nemtsak úgy hólt meg mint valóságos filosofus, hanem egyszersmind mint igaz keresztény is, az az, tökéletes meg elégedéssel, ép elmével, áthatatossággal, tsendes lelki ismerettel, 's lelkének teremtője kezébe való buzgó 's áhétatos ajánlásával.

A' közelebb el múlt Juniusnak 24-ik napján, szült e' világra itten, a' *Widen* nevű külső városban egy szegény vargának a' felesége egyszerre négy ép, egészséges, és szép ábrázatú gyermekeket, u. m. három férfi, és egy léány magzatokat. A' melly alkalmatossággal különös emberi hajlandóságokat és felebaráti szerezeteket mutatták a' rendkívül való szülés által el alélt anyához és kisedekhez, nemtsak azon külső városnak lakosai, hanem mások is, mind a' felsőbb, mind az alsóbb rangú emberek közül, és szinte ugyan vetelkedtek egymással az azokkal való jó tételben, és nemtsak eledellel, fejér öltözettel, hanem pénzel is gazdagon segítették a' szükölködő szüléket; sőt 4 nemes indúlatú polgárnék önként ajánlották magokat a' szülétek de már meg hólt 4 kisedeknek szoptatására, elégtelen lévén arra, a' szülésnek fájdalmai által nagyon el erőtelenített édes anya. Azon megyének lelki páfztora *Cantes Ferentz* úr, és a' bába is különös és követésre méltó hívségeket,

Izorgalmatosságokat és felebaráti Izereteket mutatták ezen szegény házhoz.

Magyar Ország.

Két nevezetes történetről vettem *Sopronból*, leg közelebb tudósítást, az első örvendetes, a' másik pedig szomorú. Ezt fogom leg elsőben le írni. *Jun. 26*-dikán dél után 3 óra tájban *Sopronnak* külső városában egy szegelet házba a' ménkö bé tsapott, 's azt egészen földig égette, hanem a' közben esett zápor, és vízi puska miatt a' gerjedett tűz tovább nem mehetett. Ellenben ugyan akkor, és talám azon szempillantásban *Bol-fon* (*St. Wolfon*, *Sopron Szabad K. városhoz* tartozó helységben, a' Fertő partján) a' ménkö le tsapott, és az abból támadott tűz, ki vevén a' prédikátor házát, az iskolát, a' vendég fogadót, a' kápolnát, és fürdő házat, az egész falut meg emészttette. Most már egymással vetékednek *Sopron* városának lakosai, a' szegény kár-vallottaknak fel segéllésekben, 's szekerestől küldik nékik a' kenyeret és eleséget.

A' *Sopron* Vármegyében történt második de nem szomorú, hanem igen örvendetes dolog vala, *Galanthai hertzeg Eszterházy Miklósnak*, Cs. K. Komornyinak, *Sopron* Vármegye örökös fő Ispányának, a' Kir. Test-örző nemes magyar sereg Obrist-lájtinánti rangal bíró All-hadnagyjának, *Jun. 24* dikén, *Kis-Martonban* azon Tek. Vármegye fő Ispánságába való pompás bé iktattatása. A' bé iktató Királyi biztos vala hertzeg *Batthyán József*, Kárdinál Presbyter, Esztergomi Érsek, Magyar Ország Primássa Eő Excellentziája, a' ki a' nevezett napon azon költséges hintón, mellyen néhai hertzeg *Eszterházy Antal*, mostan uralkodó Fejedelmünknek, *II dik Ferentznek* Római Császárságra lett koronáztatásakor, *Frankfurtumban* paradórozott, hé menvén a' nevezett városba, és a' hertzegi várba, nagy örömmel fogadtatott a' jelen volt magyar uraság által. Egy órával az

után kezdődött a' fő ispánságba való bé iktatás, a' midőn Kardinális ö Eminentiaja igen szép deák orátiót mondott, melyben oda lett menetelének okait le beszéllette a' Statusok előtt, és a' királyi diplomának el olvasása után, mind hertzeg *Eszterházy Miklós* mint fő ispán, mind fia a' kis hertzegezske, sok vivát kiáltások közt fel emeltettek. A' Gyűlés végződése után gazdag vendégség tartatott mind a' vár szajában, mind a' városon három tractereknél, kiknek minden vendégért 3 forintot fizetett a' hertzeg. Este teatrom volt, és illumináció, 's szumelen ropognak az ágyúk. Más nap reggeli gyűlésben kellett volna az építő széknek lenni, de mivel a' hertzeg úgy akarta, és a' Statusok sem ellenzették, minden tisztek meg erősítettek eddig díszéretesen viselt hivatalyankban. Táb. a birákká íetettek hertzeg *Lichtenstein Károly*, és a' Kir. Nemes Magyar Testőrző seregtől, *Véghely kapitány*, és *Vizkeleti hadnagy* urak. Déli után pompás és víg ebéd, este pedig ismét teatrom, mesterséges tűz és illumináció volt.

Frantzia Ország.

A' *Párisi* N. Gyűlésnek múlt hólnapi végzése szerént, e' folyó hólnapnak 8 dikán innepeltették meg az örökké valóságnak tiszteletére rendeltett nemzeti nagy innep nap. Az említett napon reggeli 5 órakor dob által adattatván jel a' kézfűletre, (mert már igen kevés harang találtatik *Párisban*, és nem is módí harang által jeit adni a' templomokba való bé menetelre) reggeli 8 órakor a' városnak mind a' 48 osztályaiban öfzve gyűltenek a' férfiak, asszonyok, hajadonok és gyermekek, 's osztályonként mentenek a' Nemzeti Palotának, az úgy nevezett *Thullerinek* kertébe. A' férfiak és gyermekek izerfa zöld ágakat, az asszonyok rózsákból kötött bokrétákat, a' hajadonok pedig illatozó virágokkal tellyes kosarakat vittének kezikben. — A' férfiaknak semmi fegyverek nem volt, ki vévén a' 16 - 18 esztendőös ifjakat, a'

kik mindnyájan fel voltak fegyverkeztetve, és az osztályok szerint batallion karát csináltak, 's akként kísérték amazokat a' közönséges öszve gyűlésnek helyére. A' nemzeti Palotának tágas kertébe érkezvén, az asszonyok és gyermekek egygyik, a' férfiak más oldalra, a' fegyveres ifjak pedig az árnyékos útakan állapodtanak meg, a' midőn bizonyossá tértvén a' Nemz. Gyűlés a' népnek fel gyűlléséről, az a' végre készítettett amphitheatromra ki ment, holott annak mostani Elő-ülője *Robertspiere* egy válogatott ki fejezésekkel készült órátióban a' nép eleibe terjesztette oda lett gyűléseknek valóságos okait, és a' leg főbb valóságnak, a' természet urának mélységes tiszteletére serkentette őket. — Beszédének végzése után, és a' nép éneklése alatt az igasságnak kezében tartott faklyájával meg gyújtotta az atheis- must, az az, isten valóságának tagadását ki ábrázoló bálványt, mellynek meg égettetése után ki mutatta magát a' böltsességnek szép alkotmánya. Ismét egy szép órátiótskát mondott *Robertspiere*, mellyre harmonicus énekléssel és öröm kiáltással felelt az ott állott áhétatos sokaság. Ennek is vége lévén, a' szövetség mezejére, a' az úgy nevezett *Márs* mezejére, holott hajdan a' régi Gallierek, az akkori századoknak szokások szerint, közönséges gyűlléseiket tartották, indultanak ki, 's oda érkezvén, ismét két sorba állottanak, a' férfiak és gyermekek egygyik, az asszonyok és hajadonok másik oldalra. Iten is batallion quarét formáltak a' fel fegyverkezett ifjak, a' nemzeti Gyűlés pedig fel ment azon dombotskára, a' melly ennelötte esztendővel, a' miclont. i. a' leg újabb consitutióra meg eskütt a' I. Francia nemzet, mesterségesen készitetett vala. Minekutánna mindenek el készültének volna, énekléshez kezdett a' nép, és szép múzsikával egygyes hymnusokat mondott a' Teremtőnek ditsi retére. A' dombon állott vének és ifjak, egygy ezen alkalmatosságra készitetett strófát éneklettene k el, azután fel szóval eskűtek arra meg, hogy v. a. l. az addig a' Fr. republicának ellenségei el nem tő-

röltetnek, le nem fogják kezeikből tenni fegyvereiket. Az ott lévő anyák és hajadonok dúdolták el a' második strófát, 's ezek is esküvéssel kötelezték magokat arra, hogy ők egyedül olyatén férfiakhoz fognak feleségül menni, a' kik fegyvereikkel szolgálnak hazájoknak. A' harmadik és utolsó strófát a' domb körül állott sokaság énekelte el, a' midőn a' hajadonok az ég felé hányták a' kosaraikban lévő illatozó virágokat, az ifjak fegyvereiket hüvelyekből ki vonván, újra esküvést tettek hazájoknak győzödelmes védelmezésére, az ezen örvendező vének pedig az ifjaknak fejükre tévén kezeiket, atyai áldást mondottnak reájok. Ez az egész innepi szentelés ágyúknak kemény harsogásával, atyafiságos egymás ölelgetésekkel, és ezen igéknek *Elylyen a' Frantzia respublica!* fel kiáltásával végeztetett el.

Néhány felső Britanniából *Jerseyba*, N. Britanniának, a' Britanniai tengerbe fekvő szigetébe sizerentséssen által költözött Frantziák azt beszélték, hogy a' K. Britanniai sanscoulottok, az az, riadrágtalanok le akarván nyakaikról rázni a' *St. Brixi* 60 esztendőös öreg püspököt, e' kető közt választást engedtek nékie, t. i. vagy házasodjon meg, vagy pedig takarodjon ki püspökségéből. Melly erőszakos dolgon annyira fel háborodtanak *St. Briouxnek* lakosai, hogy leg ottan raeg égettek a' piatzon állott szent gvilotinét, 's ki üzték magok közzül a' revolutionalis tiszteket. Ezen zenebonának le tsendesítésére, küldettek ugyan *St. Malóból* eggynehány regimentek, de a' mellyeket *St. Briouxnek* lakosai kapuikon bé nem botsátottanak, azt adván okául, hogy ők magok is elegendők honnyoknak óltalmazására. Sőt a' mint a' hir foly, olly messze mentenek a' Fr. Constitutiónak gyűlölésében, hogy már most semni parantsolatainak nem engedelmeskednek a' N. Gyűllésnek. Ha ez úgy volna, örvendhetnének a' Royalisták eggy olly ki kötő helyre tévén magoknak szert, melly *St. Malótól* 10 vagy 12 tengeri mélföldnire vagon. Néhány közönséges levelek

azt írják, hogy a' Rojalisták ismét 40 ezer főre szaporodtanak, *Nantes* városát el foglalták, és hogy nem sokára egész Normanniát hatalmuk alá fogják vetni.

Nagy Britannia.

A' múlt fél évtizedben költ *Kurirnak* utolsó darabjában, a' 777 dik lapon ellene mondottunk azon közönséges hírnek, melly szerént *Howe* Anglus Admirál diadalmat venni mondatott a' *Bresti* Fr. flottán. Akkori állatásunkat most sem húzzuk vissza, sőt azt mondjuk, hogy még akkor, t. i. *Májusnak* 28 dik napján, nemhogy győzött volna az Angliai flotta, de még csak meg sem ütközött a' *Bresti* flottával. Hanem, a' miképen az előttünk lévő, magában *Londonban*, *Juniusnak* 11 dik napján költ udvari különös újság (*Supplement Extraordinaire du Courir de Londres du Mercredi 11 Juin 1794*) világosan beszéli, múlt *Juniusnak* első napján ütközött meg *Howe* Admirál a' *Bresti* Frantzia flottával, és nemcsak diadalmat vett azon, hanem a' mi több; hét linea hajót el is nyert attól. Az említett *Londoni* udvari újság levélnek értelme szerént, *Jun.* első napján az Angliai 25 linea hajóból állott flotta tsata rendbe állván, szembe szállott a' 33 linea hajóból, és egynéhány fregattákból állott *Bresti* flottával, 's vele öszve is kapott. Eleinte igen keményen viselkedtek magokat a' Frantziák, és egynéhány órákig kétséges volt, mellyik résznek kedvezéend inkább a' szerentsé. Hanem, minekutánna a' közép ponton kezdődött volna a' tsata, a' Fr. Admirálnak hajója meggyárt hátrálni kezdett, mellyet több hajók is követtek az avantgardéból — 10 — 12 hajó ok úgy öszve rontattak a' Brittusok tüze által, hogy azok tellyességgel el nem szaladhattak, egy hajó ok még a' tsata alatt el sülyedt. Egynéhány Anglus hajóknak árbotz fáí és kötelei öszve lövöldöziettek. Az el nyeretett Fr. hajók ezek vóltnak 1. *Le Juste* 80 ágyús. 2. *Le Sanspareil* 80 ágyús. 3. *L' Amerique* 74 a. 4. *L' Achille* 74 a. 5. *Le Lorthumberland* 74 a. 6. *L' Il.*

petucuz 74 a. 7. *Le Vengeur* 74 ágyús, és így mind öszve 530 darabra ment a' *Bresti* flottától elnyere tetett ágyúknak a' száma, mellyek, a' mint könnyen képzelní lehet, nem közönséges, caliberrü ágyúk voltak. — Az el hüllott, és sebbe esett Brittusoknak számát az Admirálisához küldött levelében szoróssan meg határozni nem tudta *Howe* Admirál, azt mindazáltal előre meg írta, hogy *Graves* Admirál karja meg vagy on sebesítette, *Boyer* és *Pasley* két *Contre* Admirálokna k pedig, egy egy lábokat, elhorja az ágyú golyóbis. Ailig lehet képzelní, melly nagy örömet ízerzett légyen *Londonban* ez a' hír. — Azon este a' játék néző helybe menván a' király, nagy kéz tapsolással fogattatott a' jelen lévők által, a' kik, hangos szóval így énekiéttének: *God save the King*, az az: *éltesse az Isten a' királyt.*

A' *Bastiában* volt Fr. kórmányozó *Gentili* és *Hood* Anglus Admirál közt készitetett capitulációnak ezek voltak nevezetesebb tszakelyei: — 1. Hogy az ottan volt Fr. őrizet, és az ahoz tartozók, minden hadi betsülettel meynyenek onnan ki. — 2. Rakják le ottan fegyvereiket, a' hól hajókra fognak ülni, hogy *Tulónba* mehessenek. 3. A' constitutionalis előjárók, 's minden *Frantzia* szolgálatban lévők részesüljerek a' capitulációban. — 4. *Bastia* mind két nemü lakosainak szabad legyen minden vagyonaikkal ha akarnák onnan ki költözni, 's oda menni, a' hová néki-k tetuzeni fog. — 5. A' Fr. pénz és papiros előbbi folyamattyokban meg maradjanak, úgy mindazáltal, hogy senki sem fog kényszerítetni azoknak el vételére. — 6. A' mig ő *Britanniai* Felsége más rendeléseket tejénd, minden birtokos maradjon, keresett 's vett jószágának birtokában. — 7. Sem égyyk, sem másik részről vissza ne kívántastanak a' desertorok. — 8. Az el fogattatott *Frantziáknak* szabadtságokban ályon, vagy *Bastiában* maradni, vagy hazájokba vissza menni, esküvéssel kötelezvé n magokat arra, hogy ók az egész háborúban nem fognak az Anglusok ellen fegyverekkel szolgálni.

Juniusnak 9-ik napján ismét jelentést tett a' rendeltetett titkos commissió a' Parlamentomnak a' reá bízott dologról, t. i. a' *Londoni* titkos társaságoktól el vétetett papirosoknak valóságos foglalattyaírói, melyekből világosan ki tette, hogy ha az isteni gondviselés ki nem nyilatkozta volna ezt a' complóttot, Angliában is láb-
ra kapott volna a' Frantzia anarchia, avagy függetlenség. Nyilván láthatni ezen papirosokból, hogy néhai *XVI Lajos* Fr. királynak fogságha lett vétetése, 's a' Frantziáknak Belgyiomba lett bé ütések után el végezték a' *Londoni* Jacobinusi indulatú lakosok, kik közt nagy tekintetű és méltóságú személyek vóltanak, a' Britanniai mostani constitutióknak el töröltetését. Minden titkos társaságok közt leg nevezetesebb vólt az 1792 ik esztendőben fel állott *Londoni* correspondens társaság, a' melly mingyárt akkor, t. i. *Novemberben*, deputátusokat küldött a' *Párisi Conventhez*, 's magát azzal szorossan öfzve kaptsolta, és bátor a' Fr. Jacobinusokkal való levelezéseknek véget vetett légyen is a' támadott háború: mindazáltal még sem szűntek meg ezek a' hazának titkos ellenségei annak veszedelmére dolgozni. — Minden titkos gyűléseikben el vólt végeztetve Frantzia Ország példájának követése. Ezeknek szüleménye vala az *Edinburgi Convent*, melly *Octob. 29* dikén *1793* dikban tartotta leg első közönséges gyűlést. Az Angliából oda küldetett deputátusok *Margarot, Gerald, Sinclair* és *York* vóltanak, Hyberniából pedig *Rowan Hamilton*, és *Butler Simon* küldettek oda, kik közül néhányan *Botany Bayba* küldettek számkivetésbe, mások pedig futások által mentették meg magokat a' bírói kezeztől. *Britanniai Conventiúnak* nevezték gyűlekezeteiket, és sok aprólékos dolgokban nyomdokait követték a' *Párisi Conventnek*, sőt valósággal azt végzették el, hogy magokat ellene szegezzék a' Parlamentomnak, 's törvény adói legyennek a' nemzetnek. — Ennek el oszlattatása után nemhogy meg szűntek volna, hanem még inkább dolgoztak az Angliai titkos társaságok, és egy

olly constitutiót készítettek, melly egészen meg egyez a' Frantzia constitutióval, és már egyéb nem volt azon napnak meg határozásánál, a' mellyen egymáshoz küldendő követeik által abban közönségessen meg égyeztenek volna, a' mellyből támadandó tűz igen könnyen el borithatta volna N. Britanniát. Gonofz fel tételeknek hathatós eszközlésére sok féle fegyvert készítettek, magokat abban titkon gyakorlották, a' Britanniai hadi seregekhez titkos apostolokat küldvén, pénzel akarták azokat meg vesztegetni, a' király és a' haza hűségétől el vonni, és a' parlamentom reformátiójának színe alatt, a' Britanniai monarchiát le rontani, öfzve zavarni, 's örökre meg fosztani a' királyt, és a' királyi familiát az Angliai koronától s. a. t. El foglaltatott papirosaik közt következő értelmű billét is találtatott: *Hazánkfiak! azt mondják a' Statusbeli tisztviselők, hogy földöntökre akarnak a' Frantziák ki szállani; de a' semmi közönséges hivatalt nem viselők (az antiministerialis réz) azt mondják ténéktek, hogy nem azok, hanem a' Hasszusok, és Hannoveránusok fognak reátok rontani. Mind a' két esetre nézve hasznatokra lesznek a' fegyverek — legyenek egymás közt égyesek — nyúllyatok a' fegyverhez, tanúllyátok azt hasznatokra fordítani. s. a. t.*

* * *

Mivel sok újság olvasók akkor szoktak fel serkeüni, és az elő-fizetésről gondolkozni, midőn már a' fél elztendő el múlik: ahozképest, hogy újság nélkül ne maradjanak eddig volt érdemes Olvasóim, mind most, mind a' jövő postán fogok nékiek újság leveleimmel kedveskedni. De az után égyedül azoknak, a' kik már eddig jelentették magokat, 's fogják ez után is jelenteni, és a' kiktől bizonyosan tudom, hogy meg szűnés nélkül kívánnják újság leveleimet olvasni.

D. D. S.